

Başvuru Numarası : 2018 / 687
Toplantı Tarihi / Sayısı : 05.03.2019 / 78
Karar Numarası : 2019 / 12
Başvuran :
Adres :
Muhatap Kurum : Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Karara konu başvuru, başvurucunun oğlu M. B C.'nin sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklandığı, götürüldüğü Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Cezaevinde gardiyanlar tarafından tutulu oğluna şiddet uygulandığı ve darp edildiği, kendisine küfür edildiği, kantin ihtiyaçlarının karşılanmadığı iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, tarafından TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yapılmış, Komisyon tarafından 01/03/2018 tarih 242686 sayılı yazı ile Kurumumuza iletilmiştir. Söz konusu yazı ile başvuruda belirtilen iddialara ilişkin olarak gerekli incelemelerin yapılması ve sonuçları hakkında başvurucu ile Komisyona bilgi verilmesi istenmiştir.

3. Başvuru dilekçesinin idari yönden yapılan ön incelemesinde başvurunun esastan incelenmek üzere Ulusal Önleme Mekanizması birimine gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden yazılı görüş istenmiştir. Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüş, 6701 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası başvurucuya iletilmiştir; ancak başvurucu tarafından herhangi bir cevap verilmemiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

5. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ve kurum idaresinin cevabından ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvuranın oğlu “terör örgütü propagandası yapmak, halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etmek” suçundan Ankara Sulh Ceza Hakimliği tarafından 31/01/2018 tarihinde tutuklanarak, Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna alınmıştır.

7. Tutuklu 02/02/2018 tarihinde 111,50 TL'lik, 05/02/2018 tarihinde 42,45 TL'lik ve 12/02/2018 tarihinde 97,07 TL'lik kantin alışverişi yapmıştır.

8. Başvuranın iddia ettiği hususlara ilişkin olarak, tutuklu olan oğlu tarafından bulunduğu Kurum idaresine veya adli makamlara yapılmış bir başvuru bulunmamaktadır.

9. Tutuklu 17/02/2018 tarihinde Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir.

IV. İLGİLİ MEVZUAT

A. Ulusal Mevzuat

10. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesine göre "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.*"

11. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9'uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*"le görevli olduğu düzenlenmiştir. Aynı Kanunun 17 nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

12. 13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "İnfazda Temel İlke" başlıklı 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasına göre "*Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.*"

13. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler" başlıklı 6 ncı maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendine göre "*Hükümlüler ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.*" Aynı maddenin (f) benine göre "*Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.*" 6 ncı maddenin 1 inci fıkrasının (h) bendi ise şöyledir: "*Kanunlarda gösterilen tutum, davranış ve eylemler ile kurum düzenini ihlâl edenler hakkında Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır. Cezalara, Kanunda belirtilen merciler, sürelerine uygun olarak hükmederler. Cezalara karşı savunma ve itirazlar da Kanunun gösterdiği mercilere yapılır.*"

14. 5275 sayılı Kanunun "Cezayı çekme, güvenlik ve iyileştirme programına uyma" başlıklı 26 ncı maddesi şöyledir: "*Hükümlü, hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür.*"

15. 24.11.2017 tarih ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 43 üncü maddesine göre "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma*

altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları hakkında da bu bölüm hükümleri uygulanır.”

16. Mezkur Yönetmeliğin Başvurunun kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması başlıklı 37 nci maddesi gereğince, “*Başvurular, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur.*

(2) *Başvurunun, başvurunun kanunî temsilci veya vekili tarafından yapılması durumunda kanunî temsilci veya vekilin;*

a) *Adı, soyadı ve imzası,*

b) *Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası,*

c) *Yabancılar için pasaport numarası, uyruğu ve varsa kimlik numarası,*

ç) *Tebliğata esas yerleşim yeri veya iş adresi,*

d) *Varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası,*

başvurularda yer alır.

(3) *Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda tebligat bu kişilere yapılır.*”

17. Mezkur Yönetmeliğin “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67 nci maddesine göre “*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*”

B. Uluslararası Hukuk

18. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 5 inci maddesine göre “*Hiç kimse işkenceye, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamaz.*”

19. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir: “*Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.*” Sözleşme'nin 3. maddesi şöyledir: “*Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.*”

20. Medeni ve Siyasal Hakları Sözleşmesinin 7 nci maddesi ise şöyledir: “*Hiç kimse işkenceye veya zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz. Ayrıca hiç kimse, serbest iradesi olmadan tıbbi veya bilimsel bir deneye tabi tutulamaz.*” Sözleşmenin 10 uncu maddesine göre “*Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, insani muamele ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygı görme hakkına sahiptir.*”

21. Nelson Mandela Kurallarının 1. Maddesine göre “Bütün mahpuslar, doğuştan sahip oldukları insanlık onuru ve değeri gözetilerek saygı ile muamele görecektir. Gerekçesi ne olursa olsun hiçbir mahpus işkence ve diğer zalimane insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye maruz bırakılamaz ve tüm mahpuslar bu tür muamelelerden korunuz. Mahpusların, personelin, hizmet sağlayıcıların ve ziyaretçilerin emniyeti ve güvenliği her zaman sağlanır.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Başvurucunun iddiaları

22. Başvurucu; tutuklu olan oğlunun sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklandığını, götürüldüğü Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Cezaevinde gardiyanlar tarafından oğluna şiddet uygulandığını, darp edildiğini, küfür edildiğini, kantin ihtiyaçlarının karşılanmadığını öne sürmüştür.

B. Muhatap Kurumun Yanıtı

23. Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte, Kurum idaresi tarafından ;

- Tutuklu M.B.C'nin, Terör örgütü propagandası yapmak, halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etmek suçundan Ankara Sulh Ceza Hakimliği'nin 31/01/2018 tarih ve 2018/.... Sorgu sayılı tutuklama müzekkeresi ile 31/01/2018 tarihinde tutuklanarak kapalı ceza infaz kurumlarına alındığını, 17/02/2018 tarihinde kapalı ceza infaz kurumuna sevk edildiği bildirilmiştir.

- Kapalı ceza infaz kurumlarına gelen hükümlü ve tutukluların kuruma kabul işlemleri yapıldıktan sonra, vücutlarında herhangi bir darp, cebir izleri olup olmadığı hususunda ilk muayene için kurum aile hekimliğince muayenelerinin yapıldığını, adı geçen tutuklu nakil gittiği için ilk muayene raporunun sağlık dosyası ile birlikte Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmiş olduğunu,

- Bu hükümlü veya tutukluların başka ceza infaz kurumlarına nakil gitmeleri durumunda yine ceza infaz kurumunda kaldıkları süre içerisinde görevli personel veya barındırıldığı odada bulunan diğer hükümlü veya tutuklular tarafından herhangi bir darp, cebir veya şiddete maruz kalıp kalmadığı hususunda tekrar kurum aile hekimi tarafından fiziki muayenesinin yaptırılmakta olduğunu ve ekte gönderilen raporda görüleceği üzere sağlığında bir sorun olmadığını ifade etmiştir.

- Tutuklunun ceza infaz kurumunda kaldığı süre içerisinde personel tarafından kendisine küfür edildiğine dair herhangi bir şikayetinin olmadığını ve bu konuda kayıtlarını tetkik ettiklerini bildirmiştir.

- Tutuklunun 31/01/2018 tarihinde kurumlarına ilk geldiğinde üst aramasında üzerinden 121,50 TL para çıktığını, 01/02/2018 tarihinde emanet para hesabına geçirildiğini ve

02/02/2018 günü 111,50 TL tutarında kantin alışverişi yaptığını ve buna ilişkin belgelerin ekte gönderildiğini ifade etmişlerdir.

- Kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutukluların hiçbirine şiddet, tehdit, hakaret, darp etme, gibi kötü muamele veya insanlık dışı, kanuna aykırı bir davranış yapılmadığını bildirmişlerdir.

C. Değerlendirme

24. Başvurunun, 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 48 inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve bu nedenle mezkûr Yönetmeliğin 49 uncu maddesinin 5 inci fıkrası doğrultusunda inceleme ve araştırma aşamasına geçilmiştir.

25. Başvuranın iddiaları, ceza infaz kurumu idaresinin yanıtları, ekteki bilgi ve belgeler, mevcut yasal mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne göre özgürlüğünden yoksun bırakılmış bir kimseye, kendi davranışı kesinlikle gerektirmediği halde fiziksel güç kullanılması insan onurunu zedeler ve kural olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesindeki hakkı ihlal eder (*Ribitsch v. Avusturya*, §38).

27. Ayrıca bireyi “üçüncü kişinin şiddet, istismar ve ihmali’ne karşı koruma” devletin işkence ve kötü muamele yasağı bağlamında hukuki ve fiili tedbirler alması gereken bir alan olarak kaydedilmelidir. AİHM’e göre, ulusal hukukun yeterli koruma sağlamaması veya yetkililerin bildikleri veya bilmeleri gereken bir kötü muamele riskini önlemek için makul adımlar atmamaları halinde, Sözleşme’nin 3. maddesi bakımından devletin sorumluluğu doğabilir (*Mahmut Kaya v. Türkiye*, §115).

28. Başvuran; oğlunun tutuklanmasının ardından cezaevinde gardiyanlar tarafından darp edildiğini, kendisine küfür edildiğini ve bunun belli aralıklarla tekrarlandığını iddia etmiştir. Ancak iddiaları soyut nitelikte kalmaktadır. Tutuklunun muhatap Kuruma ilk girişinde ve Kurumdan naklinden önce sağlıklı olduğuna dair alınmış doktor raporu olduğu ve kendisinde herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı anlaşılmaktadır.

29. Ayrıca somut olayda, başvuru oğlunun kantin hakkından yararlandırılmadığını ve en temel ihtiyaçlarının bile karşılanmadığını öne sürmüştür. Dosya içerisindeki belgelerden anlaşıldığı üzere, tutuklu 17 gün süreyle bulunduğu Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 3 (üç) farklı tarihte kantin alışverişi yapmıştır.

30. Mevcut dosya üzerinden yapılan incelemede, başvuru oğlunun işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilebilecek bir eyleme maruz kaldığına dair kanaat getirilecek somut herhangi bir husus bulunmadığı değerlendirilmektedir.

31. Kaldı ki, başvuru konusu başvuranın oğlunun yaşadığını iddia ettiği olaylara ilişkindir ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve

Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 37 nci maddesine göre, “Başvurular, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur.” İlgili başvuruda, başvuran tarafından oğlunun kanuni temsilcisi veya vekili olduğuna dair geçerli bir belge sunulmamıştır.

32. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 67 nci maddesine göre “Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvuruyla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.” Mezkur Yönetmeliğin 43 üncü maddesi gereği açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. Başvurunun, KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,
3. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,

05.03.2019 tarihinde, Dilek ERTÜRK, Harun MERTOĞLU, Safet BALIN’ın karşıoyuyla, Süleyman ARSLAN, Mesut KINALI, Cemil KILIÇ, Halil KALABALIK, Hıdır YILDIRIM, Mehmet ALTUNTAŞ ve M. Emin GENÇ’in ilave görüşü ile OYÇOKLUĞUYLA, karar verildi.